

Eeva-Johanna Eloranta sd ym.

Kirjallinen kysymys kehotunnekasvatuksesta ja seksuaalisen häirinnän ennalta ehkäisemisestä

Eduskunnan puhemiehelle

Yläkouluikäisten, lukiolaisten ja ammattiopistoissa opiskelevien kokemaa seksuaalista häirintää/väkivaltaa kartoitettiin ensimmäisen kerran kouluterveyskyselyssä vuonna 2013. Sen pohjalta seksuaalista häirintää/väkivaltaa on kokenut parikymmentä prosenttia kahdeksannen ja yhdeksannen luokan tytöistä, pojista hieman alle kymmenen prosenttia. Lukioikäisistä tytöistä seksuaalista häirintää/väkivaltaa koki parikymmentä prosenttia, pojista noin viisi. Ammatillisessa oppilaitoksessa opiskelevien lukemat ovat korkeat. Tytöistä seksuaalista häirintää/väkivaltaa joskus tai toistuvasti koki jopa kolmannes, pojista joka kymmenes.

Tämän vuoden kouluterveyskyselyssä, vain neljä vuotta myöhemmin, peruskoulun yläluokkalaisista tytöistä jo 30 prosenttia vastasi kokeneensa seksuaalista häirintää/väkivaltaa, eli määrä oli kasvanut kolmanneksella. Sama kohonnut lukema tuli ilmi ammattikoulussa ja lukiossa 1. ja 2. luokalla opiskelevien tyttöjen vastauksissa. Myös nuorimpien poikien luvut ovat nousseet: yläkoululaisista 12 prosenttia ja toisen asteen opiskelijoista 8 prosenttia oli kokenut seksuaalista häirintää/väkivaltaa.

MLL:n vuodelta 2009 olevan kiusaamiskyselyn mukaan yläkoululaisista tytöistä 12 % koki viikoittaista sanallista seksuaalista häirintää koulussa ja pojista 11 %. Kerran kuussa tai harvemmin häirittiin tytöistä 40 %:a ja pojista 27 %:a. Fyysistä häirintää/väkivaltaa koki 7 % tytöistä viikoittain ja 23 % kerran kuussa tai harvemmin. Myös pojista 7 % koki häirintää/väkivaltaa viikoittain ja 13 % kerran kuussa tai harvemmin. Seksuaalinen häirintä/väkivalta näyttää olevan yhtä yleistä kuin kiusaaminen. Häirintä on usein yhteydessä muuhun koulukiusaamiseen, mutta häirintää tapahtuu myös siitä erillisenä, esimerkiksi aikuisten toimesta.

Nettimaailma näyttäytyy karuna seksuaalisen häirinnän ympäristönä. Seksuaalinen häirintä verkossa koskee suurta osaa suomalaisista lapsista ja nuorista. Esimerkiksi vuodelta 2013 olevan lapsiuhritutkimuksen mukaan noin viidenneksellä 9-luokkalaisista tytöistä ja lähes 10 prosentilla pojista on kokemuksia seksuaalisen häirinnän kohteeksi joutumisesta verkossa. Myös grooming-rikoksia tehdään jatkuvasti netissä. Groomingilla tarkoitetaan tapahtumaketjua, jossa yleensä aikuinen valmistelee lapsen tai nuoren seksuaalista hyväksikäyttöä. Tämä tapahtuu usein esimerkiksi sosiaalisen median palveluissa. Alaikäisen houkutteleva seksuaalisiin tarkoituksiin on Suomen rikoslain mukaan rikos.

Kirjallinen kysymys KK 582/2017 vp

Lukemat ovat käsittämättömän korkeita. On selvää, ettei yhdenkään lapsen tai nuoren tulisi altistua seksuaaliselle häirinnälle/väkivallalle eikä tietenkään kiusaamiselle. Sen lisäksi, että seksuaaliseen häirintään/väkivaltaan ja kiusaamiseen tulee puuttua nykyistä enemmän ja paremmin, tulee myös miettiä muita keinoja niiden kitkemiseksi. Jo pienille lapsille tarjottavat tiedot ja taidot eli kehotunnekasvatus ja tunnetaitojen opettelu olisivat yksi hyvä tapa seksuaalisen häirinnän lopettamiseksi sen lisäksi, että niillä on paljon muitakin hyviä vaikutuksia lapsen kehitykselle.

Paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat on otettu käyttöön päiväkodeissa, perhepäivähoidossa ja muussa varhaiskasvatuksessa tänä syksynä. Ne velvoittavat henkilöstöä suunnittelemaan, toteuttamaan ja arvioimaan varhaiskasvatusta yhtenäisin periaattein koko maassa. Ne pohjautuvat Opetushallituksen laatimiin vasu-perusteisiin, jotka puolestaan pohjautuvat viime vaalikaudella hyväksyttyyn varhaiskasvatustalakiin eli ne ovat nyt lakisääteiset. Yhtenäiset vasu-perusteet ovat tärkeä askel varhaiskasvatuksen laadun ja monipuolisten varhaiskasvatussisältöjen turvaamiseksi ihan jokaisessa varhaiskasvatuksen yksikössä. Vasu-perusteissa lasten oppimista tarkastellaan kokonaisvaltaisesti. Varhaiskasvatus on kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuus, jossa painottuu pedagogiikka. Se ei ole vain päivähoitoa, vaan tavoitteellista ja suunnitelmallista lasten kehitystä ja oppimista tukevaa toimintaa, jota arvioidaan ja kehitetään säännöllisesti.

Pienten lasten seksuaalikasvatus eli kehotunne- ja turvataitokasvatus ovat osa lapsen terveen kasvun ja kehityksen tukea. Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet pitävät sisällään kehotunnekasvatuksen elementit, kuitenkin mainitsematta kehotunnekasvatus- tai seksuaalikasvatus-sanoja, ja haastavat ammattilaiset pureutumaan seksuaalikasvatuksen teemoihin varhaiskasvatuksessa. Kun lapsen kehotunnekehitystä tuetaan, hän saa iänmukaisia tietoja, taitoja ja asenteita. Hän oppii toimimaan niin, että myönteinen kehonkuva, minäkuva ja hyvinvointi paranevat myös jatkossa. Hän oppii arvostamaan omaa kehoaan ja sitä, miltä asiat itsestä tuntuvat ja mikä on itselle hyväksi. Hänen ei tarvitse toimia omaa kokemustaan vastaan ulkoisista paineista huolimatta tai miellyttääkseen muita. Tavoitteena on siis lapsen kunnioittava suhtautuminen omaa kehoaan ja tunteitaan kohtaan sekä myös toisten kehoja ja tunteita kohtaan. Nämä ovat myöhempää elämää varten tärkeitä taitoja, jotka osaltaan luovat edellytyksiä sellaiselle maailmalle, jossa lapset ja nuoret kasvavat tasapainoisiksi aikuisiksi ja jossa seksuaalista häirintää ja muuta kiusaamista on helpompi torjua.

Vaikka kehotunnekasvatus kuuluu valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin, ei se tällä hetkellä kuitenkaan juuri varhaiskasvatuksen käytännössä toteudu. Syitä lienee monia, mutta yksi tärkeimmistä lienee tiedon ja koulutuksen puute. Varhaiskasvatuksen henkilökunta tarvitsee lisää tietoa ja osaamista kehotunnetaitojen välittämisestä lapsille. Hyvää materiaalia aiheesta on tehty mm. Väestöliitossa.

Varhaiskasvatuksen lisäksi myös alakouluihin olisi syytä tuoda vahvasti mukaan ikään suhteutettu seksuaalikasvatus. Ikään suhteutettu seksuaalikasvatus ja turvataidot opettavat kunnioittamaan, suojaamaan ja puolustamaan omaa ja toisten koskemattomuutta. Turvataitoja ja oman kehon arvoa ja oikeuksia painottavan seksuaalikasvatuksen tulisi jatkua myös koko alakoulun ajan. Nykyisin terveystieto on integroituna muihin aineisiin ja seksuaalisuutta käsitellään usein vain biologiassa ennen yläkoulua ja murrosikää. Kehoon, oikeuksiin, turvataitoihin sekä itsensä arvostamiseen ja suojaamiseen liittyviä taitoja tulee painottaa koko peruskoulun ajan. Näitä taitoja ei mikään kulttuurinen seikka voi lapsilta ja nuorilta kieltää. Tänä vuonna myös Euroopan lapsi-

Kirjallinen kysymys KK 582/2017 vp

asiavaltuutetut ovat ottaneet kantaa asiaan lausunnossaan "Comprehensive Relationship and Sexuality Education: the right of children to be informed" (<https://www.synigoros.gr/?i=childrens-rights.en.recentinterventions.462816>), jossa he suosittavat seksuaalikasvatuksen aloittamista pakollisena varhaiskasvatuksesta lähtien.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Mihin toimenpiteisiin hallitus aikoo ryhtyä kehotunnekasvatuksen tai lasten seksuaalikasvatuksen toteutumiseksi varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa jo alaluokilta lähtien?

Helsingissä 15.12.2017

Eeva-Johanna Eloranta sd
Outi Alanko-Kahiluoto vihr